

Praca zdalna nauczyciela bibliotekarza

W czasie zawieszenia lekcji w szkole od 16 marca 2020 roku nauczyciele bibliotekarze, uwzględniając specyfikę swoich zajęć, pracowali z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Wspierali uczniów i nauczycieli w:

- powtórkach, głównie w przygotowaniu do matury lub egzaminu ósmoklasisty, udostępniając listę propozycji książek, linki do bibliotek cyfrowych, ciekawe edukacyjne strony internetowe, linki do stron z materiałami dydaktycznymi, kartami pracy
- promocji czytelnictwa (np. lista książek wartych przeczytania dla rozwoju osobistego, elementy biblioterapii)
- promocji lektur szkolnych (linki ekranizacji lektur szkolnych)
- kwestii bezpieczeństwa w Internecie (fake newsów, zagrożenia cyberbezpieczeństwa)
- edukacji kulturalnej (linki do instytucje kultury, np. Muzeum Powstania Warszawskiego, wirtualny dostęp do światowych muzeów, zapisów sztuk teatralnych czy koncertów)
- edukacji zdrowotnej (by uczniowie w tym trudnym czasie skoncentrowali się np. na zrozumieniu ciężaru uwarunkowań pandemii, która im zagraża)
- odsyłaniu na wiarygodne strony internetowe (lista książek dotyczących zdrowia i zdrowia psychicznego).

Informowali o OTWARTYCH ZASOBACH EDUKACYJNYCH, e-materiałach edukacyjnych i e-narzędziach potrzebnych do kształcenia zdalnego. Upowszechniali formy promocji czytelnictwa w okresie edukacji zdalnej wskazywane przez fundacje i organizacje pozarządowe (np. Fundacja ABC XXI Cała Polska czyta dzieciom czy Centrum Edukacji Obywatelskiej).

Komunikowali się z uczniami i rodzicami w pośrednictwem: dziennika elektronicznego, strony internetowej, mailingu do rodziców, poczty elektronicznej, list dyskusyjnych, forum na platformie elektronicznego wspomaganie zajęć, forum społecznościowego, a w przypadku starszych uczniów - pośredniego kontaktu elektronicznego na Skypie czy w grupach na Messengerze.

Nauczyciele bibliotekarze spotykający się w ramach sieci współpracy i samokształcenia *Czytanie daje moc!* na spotkaniu online podzielili się swoimi doświadczeniami i refleksjami na temat pracy w okresie

edukacji zdalnej. Oprócz e-narzędzi proponowanych przez MEN korzystali także z EDUPOLIS Kujawsko-Pomorskiej Platformy Edukacyjnej oraz m.in. takich aplikacji jak: Microsoft Teams, Zoom, Padlet, Learning apps, Wordwall, Genially, Poster my wall.

Mieczysława Swakowska (Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Sępólnie Krajeńskim): *W pierwszych godzinach czasowego ograniczenia funkcjonowania szkoły trudno było mi zebrać myśli. Zastanawiałam się, jak pracować zdalnie jako nauczyciel bibliotekarz. W związku z tym, że od 2005 roku prowadzę stronę internetową mojej biblioteki, zaproponowałam, że do pracy zdalnej wykorzystam stronę WWW. Na potrzeby nauki zdalnej utworzyłam tam zakładkę E-BIBLIOTEKA. Od 16 marca 2020 roku strona była codziennie aktualizowana. Poprzez stronę www wspierałam uczniów w przygotowaniach do matury i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie, wskazywałam uczniom, gdzie mogą znaleźć darmowe książki, szczególnie lektury, biblioteki cyfrowe i inne źródła darmowych lub prawie darmowych e-booków.*

Pani Swakowska wspierała nauczycieli w realizacji podstawy programowej poprzez przygotowanie odsyłaczy, linków. Popularyzowała wśród uczniów różne teksty kultury dostępne w bibliotekach cyfrowych, w zbiorach wirtualnych muzeów, które nie tylko poszerzały ich wiedzę, ale także pomagały w rozwijaniu zainteresowań i spędzaniu czasu wolnego.

Wspierała wychowawców w realizacji godzin wychowawczych m. in. w zakresie bezpieczeństwa, profilaktyki zdrowotnej, wirtualnych wycieczek oraz kształtowania postaw patriotycznych i obywatelskich (święta majowe, 100. rocznica urodzin Jana Pawła II).

W ZSP w Sępólnie Krajeńskim nauczyciel bibliotekarz był szkolnym koordynatorem akcji Żonkile organizowanej przez Muzeum Polin. W związku zaistniałą sytuacją wydarzenia zostały przeprowadzone online. Na stronie biblioteki zostały umieszczone informacje o obchodach, przydatne linki (program obchodów, instrukcja składania żonkila itp.) oraz lista książek związana z historią powstania w getcie warszawskim. Pierwsi uczniowie ze szkoły włączyli się w obchody już w piątek 17 kwietnia. Kolejni przez cały tydzień, w zależności do możliwości. Uczniowie technikum na plastyce, korzystając z szablonu, samodzielnie robili żonkile, które są symbolem szacunku i zbiorowej

pamięci dla powstania. Ponadto z proponowanych przez Muzeum Polin działań uczniowie wybrali spacer „Getto warszawskie” dr Anity Borkowskiej. Inna grupa uczniów wysłuchała czytanych przez Andrzeja Seweryna fragmentów książki „Zdażyć przed Panem Bogiem”. Uczniowie, którzy obejrżeli film „Nie było żadnej nadziei. Powstanie w getcie warszawskim 1943” i wysłuchali wypowiedzi historyka Piotra Kowalika, odpowiedzieli na pytania zawarte w karcie pracy, a uzupełnione przesłali swoim wychowawcom. Szkoła od organizatorów otrzymała dyplom za udział w akcji społeczno-edukacyjnej upamiętniającej 77. rocznicę powstania w getcie warszawskim.

Zdaniem Marii Radzińskiej-Siedlaczek (VI LO w Bydgoszczy) *działania biblioteki szkolnej w czasie pandemii to było nowe wyzwanie. Podjęcie działań musiało być nakierowane na zaspokojenie potrzeb i gustów czytelnich i kulturalnych młodego pokolenia. Licealiści są wymagającymi odbiorcami, a kiedy ich pasją oprócz nauki są przede wszystkim gry komputerowe, to rozumiałam, że czeka mnie duże wyzwanie. Moje działania w czasie edukacji zdalnej skupiły się głównie na promowaniu literatury, która daje wytchnienie.*

SZUFLADA LITERACKA - to dyskusyjna kawiarenka literacka w realu, ale można z łatwością stworzyć wersję online. I tak pierwsze spotkanie online dotyczyło oczywiście tematu *Co czytamy w czasach koronawirusa?* Ku zdziwieniu nauczyciela bibliotekarza na pierwszym planie pojawiła się literatura katastroficzna Deana Koontza „Oczy ciemności”, Stephana Kinga „Bastion”, Dana Browna „Inferno”, ktoś sięgnął do twórczości Jerzego Andrzejewskiego. Literatura mało relaksująca. TOP listę pani Radzińskiej zamieściła w zakładce „Biblioteka” na stronie internetowej szkoły. Biblioteka online ożyła.

Kolejna SZUFLADA LITERACKA to już znacznie lżejszy temat: *Literatura romantyczna* w szerokim aspekcie i jej odniesienia do muzyki, filmu, sztuki. Ciekawy temat zwłaszcza kiedy to odbiorcami są pełni uczuć młodzi ludzie. I tu propozycje były zaskakujące - od „Love story” Erica Segala po współczesne romanse, poezję Wisławy Szymborskiej poezję śpiewaną G. Turnała i M. Grechuty, a także „Duchowe życie zwierząt” Petera Wohllebena i film „Przeminęło z Wiatrem”. W następnym spotkaniu online SZUFLADY LITERACKIEJ z dreszczykiem królowała literatura kryminalna od klasyki Agaty Christie do Katarzyny Bondy.

Jeszcze innym pomysłem w VI LO w Bydgoszczy były LEKCJE BIBLIOTECZNE z elementami biblioterapii. Maria Radzińska-Siedlaczek stwierdziła: *Moje dwudziestominutowe wejścia na GODZINACH WYCHOWAWCZYCH dotyczyły historii biblioterapii oraz znaczenia tej dziedziny wiedzy. Zaproponowałam młodzieży tzw. receptę na książkę oraz ukierunkowane*

czytanie. Mogę powiedzieć, że bibliotekarz terapeuta to brzmi dumnie.

Dzięki stałym dyżurom tematycznym, kulturalno-czytelniczym na ZOOM-ie stworzyliśmy wspólnie z młodzieżą kreatywny projekt. Powstała gra strategiczna online Walczymy z Koronawirusem. Chcąc ożywić spotkania z młodzieżą, 29 kwietnia, czyli w Międzynarodowym Dniu Tańca, spontanicznie dyskutowaliśmy o tańcu swingowym przy muzyce Glenna Millera.

Joanna Rutkowska (Zespół Szkół im. Celestyna Kamińskiego w Dąbrowie Chełmińskiej) swoimi działaniami wspierała uczniów i rodziców, m. in. poprzez przesyłanie różnych materiałów na stronę internetową szkoły, zachęcając do racjonalnego korzystania z czasu wolnego („Nie zapomnij o czytaniu” – linki wierszy dla dzieci, ciekawych krzyżówek z lekturami). Przypominała dzieciom o bezpieczeństwie w Internecie (zagrożenia-cyfrowobezpieczni), edukacji zdrowotnej (zrozumienie ciężaru pandemii, która im zagraża, polecając film „Masz tę moc!” - świetny i darmowy ebook).

Lucyna Wesołowska (Szkoła Podstawowa nr 2 im. Ziemi Świeckiej w Świeciu) skupiła się na przesyłaniu uczniom materiałów opracowanych przez redakcję *Biblioteki w Szkole* - „Fake news”, „Hejt”, „Jak (i dlaczego?) zachęcać dzieci do czytania”, „21 cytatów słynnych pisarzy o książkach” czy „Dlaczego warto czytać?”. Część z nich wysyłana była do rodziców, część bezpośrednio do uczniów (zgodnie z przeznaczeniem wiekowym). W ten sposób zachęcała też do czytania w domu. Do rodziców przesyłała również propozycje zajęć z dziećmi prezentowanymi na stronie Fundacji ABCXXI cała Polska Czyta Dzieciom.

Beata Zastębowska (Szkoła Podstawowa w Serocku) wysyłała nauczycielom linki edukacyjne do poszczególnych przedmiotów uczniom propozycje zabaw, ćwiczeń przygotowanych na obchody Tygodnia Mózgu 2020. Umieszczała informacje o bieżących świętach, rocznicach oraz materiały edukacyjne tworzone w aplikacjach: Learning apps, Wordwall, Genially, projektowanie plakatów, grafiki w Poster my wall, prezentacje utworów literackich, filmików edukacyjnych z zakresu historii książki, instrukcji tworzenia LAPBOOK-a, czyli książki na kolanie, komiksu, ciekawostek związanych z tematyką książki, czytania, kultury, tradycji, historii etc. Zapraszała także do udziału w konkursach: *Siedzę w domu i piszę...* (organizator Fundacja ABC XXI), *Jan Paweł II – największy z rodu Słowian* (organizator PBW w Bydgoszczy) oraz do zabawy - robienia zdjęć *Moje chwile z książką*.

W Szkole Podstawowej Towarzystwa Salezjańskiego w Bydgoszczy Teresa Stachniczek zaproponowała uczniom udział w konkursie literackim dla

dzieci i młodzieży pt. *Siedzę w domu i piszę...*, którego organizatorem była Fundacja ABC XXI *Cala Polska czyta dzieciom*. Uczeń tej szkoły Dominik Kujawa, (11 lat) został laureatem konkursu, zajął I miejsce (ex aequo) w kategorii 10-14 lat za pracę pt. *Kto niechcący wywołał pandemię?*

Konkursy promowała także Iwona Szostak-Stanek. 12 marca 2020 roku w Szkole Podstawowej w Pruszczu miał się odbyć finał konkursu dla uczniów klas III i IV *Legendy żyją wtedy, gdy są opowiadane*. W związku z zawieszeniem zajęć uczniowie nagrali filmiki, w których zaprezentowali legendy z Kociewia.

Kolejną propozycją skierowaną do dzieci był konkurs *Książeczki z domowej biblioteczki*. Jego celem było upowszechnienie czytelnictwa jako jednej z form spędzania wolnego czasu oraz doskonalenie umiejętności czytania. Uczniowie mieli samodzielnie lub z pomocą rodziców albo rodzeństwa przeczytać dowolną książkę z domowych zbiorów i wykonać pracę plastyczną nawiązującą do treści utworu. Konkurs zaangażował wielu członków rodzin.

Dorota Podgórska formy pracy w bibliotece szkolnej podczas zdalnego nauczania w Zespole Szkół dla Dorosłych w Bydgoszczy dostosowała do potrzeb słuchaczy i specyfiki szkoły. *Kiedy okazało się, że szkoła przenosi się do wirtualnej rzeczywistości, musiała tam również znaleźć się biblioteka. Nie było to łatwe zadanie, ponieważ trzeba było przekonać słuchaczy, że do tej wirtualnej biblioteki również warto zajrzeć. Początkowo pracowaliśmy na Fb, następnie na Microsoft Teams.*

Na Facebooku wspólnie z pedagogiem i samorządem uczniowskim przeprowadziłyśmy akcję Żonkile. W oparciu o materiały Muzeum Polin przypominaliśmy ideę akcji Żonkile, wyjaśniliśmy, dlaczego właśnie żonkile są jej symbolem i zaprezentowałyśmy postać jednego z przywódców powstańców – Marka Edelmana. Przez cały dzień, systematycznie co kilka godzin, informowaliśmy naszych słuchaczy o działaniach proponowanych przez muzeum (np. fragmenty książek czytane przez Barbarę Kurdej-Szatan i Andrzeja Seweryna czy wirtualny spacer „Getto warszawskie” dr Anity Borkowskiej).

Innym działaniem promującym czytelnictwo był *Cytat na dzisiaj*. Codziennie „działalność” biblioteki rozpoczynała się od cytatu. Dorota Podgórska ogłosiła również akcję *Mój ulubiony cytat*, w ramach której zarówno słuchacze, jak i nauczyciele, mogli zgłaszać swoje ulubione cytaty, z których następnie przygotowała interaktywny obrazek w genial.ly. Po otrzymaniu zgody od autora, pana Jacka Getnera, codziennie zamieszczała fragment jego książki *Pan Przypadek i trzynastka*; niektóre fragmenty podane w wersji audio – czytała sama, nagrywała i plik umieszczała w bibliotece. Przeprowadziła konkurs *Skąd pochodzi ten fragment?* – przez 10 dni zamieszczała fragmenty z lektur klas VII i VIII. Należało podać tytuł i au-

tora książki. Pomysł bardzo podobał się słuchaczom. Nauczycielki zaproponowały, żeby podobny konkurs ogłosić dla nauczycieli. Dorota Podgórska przygotowała dla nich różne fragmenty z książek oraz cytaty z filmów. Okazało się, że cytaty pochodzące z filmów Barei doskonale zna również młodsze pokolenie i odpowiedzi podawali nauczyciele, jak i słuchacze. Proponowała także „szybkie” konkursy, np. konkurs frazeologiczny przygotowany na portalu wordwall. *Nie ukrywam, że bardzo mnie cieszyła ta aktywność i wirtualny ruch w bibliotece* - mówi pani Podgórska.

Izabela Nowak, nauczyciel bibliotekarz w Szkole Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Nowej Wsi Wielkiej: *Chociaż na początku byłam pewna obaw, jak biblioteka będzie funkcjonować w tej nowej, trudnej rzeczywistości, dzisiaj jestem bardzo zadowolona, że udało mi się do niej przyciągnąć chociaż paru czytelników. Wiem, że „odwiedzają” bibliotekę, czasami zostawiają tylko lajka, czasami coś napiszą, ale najważniejsze, że są. Niemalże znaczenie zapewne miał fakt, iż w bibliotece pojawiały się również moje koleżanki, które w ten sposób pokazywały słuchaczom, że warto być w tym miejscu.*

W szkole zaczęto pracować online na platformie Edupolis. Pani dyrektor powołała m. in. grupę wsparcia emocjonalnego, w skład której weszli: pedagogzy, psycholog, wychowawcy świetlicy oraz bibliotekarze. Oprócz zadań wyznaczonych przez panią dyrektor wspólnie współtworzyły na stronie internetowej padlet pod nazwą *Wsparcie nie tylko na kwarantannie - Kreatywnie i mądrze*, gdzie każda przesyłała „cenne rady”.

Poprzez dziennik Librus przesyłały linki - wskazówki, dzięki którym uczniowie mogli znaleźć teksty wspomagające naukę podczas kształcenia na odległość, w tym linki do darmowych lektur. Izabela Nowak z polonistkami zorganizowały konkurs *Booktalking - krótko i ciekawie o książce on-line*. Zadaniem uczestnika było wybrać książkę, która go zaciekała, opowiedzieć o niej w taki sposób, aby zachęcić innego czytelnika do jej przeczytania i przesłać filmik z nagraniem opowiadania. Konkurs stał się dobrą metodą na popularyzację czytelnictwa.

Za pomocą aplikacji Teams, przy współpracy opiekunów SU, przygotowały *Dzień Dziecka on-line*. Utworzyły 6 specjalnych pokoi (kulinarny, papieroplastyki, relaksacyjny, sportowy, dziewiarski, plastyczny), gdzie każde dziecko mogło „wejść” na specjalnie przygotowane zajęcia on - line. Odbyło się pieczenie rogalików, nauka robienia na drutach, ćwiczenia gimnastyczne, zajęcia relaksacyjne przy muzyce, powstały papierowe motylki, notesiki - książeczki oraz galaretowate „slimy”.

Część nauczycieli bibliotekarzy wykorzystwała czas pracy zdalnej na uzupełnienie dokumentacji bibliote-

ki szkolnej oraz ewidencję i opracowywanie zbiorów w programie komputerowym. Tak zrobiła na przykład Lucyna Wesołowska. Zajęła się retrospektywnym wprowadzaniem do programu MOL Net+ książek z najstarszych ksiąg inwentarzowych.

Czas edukacji zdalnej to także samokształcenie nauczycieli bibliotekarzy, udział w konferencjach i kursach online oraz webinarium poświęconych zdalnej edukacji.

Nauczyciele bibliotekarze swój warsztat pracy przenieśli do świata wirtualnego. Rozwijali działania integrujące i aktywizujące uczniów, ukierunkowane na dbałość o ich dobrostan i zrozumienie sytuacji, w jakiej się znaleźli. Polecali dobrą książkę, rozwijali zainteresowania młodych ludzi.

Dla Izabeli Nowak *praca zdalna to trudne doświadczenie. Niezwykle cenię sobie to, że pracowaliśmy w grupach. Dzieliliśmy się pomysłami, przykładami. Wspieraliśmy się każdego dnia i rano, i późnym wieczorem.*

Zdaniem Marii Radzińskiej-Siedlaczek *dużą wartością dodaną stało się nabycie jeszcze większych umie-*

jętności posługiwania się technologiami informacyjnymi, będącymi bezpiecznym sposobem porozumiewania się. Jednak bezpośredni kontakt z czytelnikami będzie zawsze dla mnie najcenniejszy.

Artykuł został opracowany na podstawie materiałów nauczycieli bibliotekarzy spotykających się w ramach sieci współpracy i samokształcenia Czytanie daje moc! Materiały nadesłały: Izabela Nowak (Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Nowej Wsi Wielkiej), Dorota Podgórska (Zespół Szkół dla Dorosłych w Bydgoszczy), Maria Radzińska-Siedlaczek (V Liceum Ogólnokształcące w Bydgoszczy), Joanna Rutkowska (Zespół Szkół im. Celestyna Kamińskiego w Dąbrowie Chełmińskiej), Teresa Stachniczek (Szkoła Podstawowa Towarzystwa Salezjańskiego w Bydgoszczy), Mieczysława Swakowska (Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Sępólnie Krajeńskim), Iwona Szostak-Stanek (Szkoła Podstawowa w Pruszczu), Lucyna Wesołowska (Szkoła Podstawowa nr 2 im. Ziemi Świeckiej w Świeciu), Beata Zastębowska (Szkoła Podstawowa w Serocku).